

KONFERENSEN OM ANSLUTNING
TILL EUROPEISKA UNIONEN
– MONTENEGRO –

Bryssel den 14 december 2015
(OR. en)

AD 16/15

LIMITE

CONF-ME 10

ANSLUTNINGSDOKUMENT

Ärende: EUROPEISKA UNIONENS GEMENSAMMA STÅNDPUNKT
Kapitel 15: Energi

EUROPEISKA UNIONENS GEMENSAMMA STÅNDPUNKT

Kapitel 15: Energi

Denna ståndpunkt bygger på Europeiska unionens allmänna ståndpunkt inför anslutningskonferensen med Montenegro (CONF-ME 2/12) och är avhängig av förhandlingsprinciperna i denna, framför allt följande:

- Synpunkter som framförs av någon av parterna om ett kapitel i förhandlingarna ska inte på något sätt föregripa ställningstagandet i fråga om andra kapitel.
- Överenskommelser eller delöverenskommelser som uppnås under förhandlingarna om kapitel som ska behandlas successivt får inte betraktas som slutgiltiga förrän en övergripande överenskommelse har fastställts.

Kraven som anges i punkterna 24, 28, 41 och 44 i förhandlingsramen ska också tillämpas.

EU uppmanar Montenegro att fortsätta anpassningen till regelverket och dess faktiska genomförande och tillämpning samt att rent allmänt redan före anslutningen utarbeta politiska riktlinjer och instrument som så nära som möjligt överensstämmer med EU:s.

EU noterar att Montenegro i sin förhandlingsposition CONF-ME 8/15 godtar regelverket inom kapitel 15 i dess gällande form den 11 april 2013 och förklarar sig i stånd att genomföra det senast vid anslutningen till Europeiska unionen, med undantag av direktiv 2009/119/EG om skyldighet för medlemsstaterna att inneha minimilager av råolja och/eller petroleumprodukter för vilket Montenegro begär en övergångsperiod för det fullständiga genomförandet.

Kolväten

EU noterar att Montenegros lagstiftning i rimlig grad är anpassad till EU:s regelverk på området för kolväten, med undantag av direktiv 2009/119/EG om skyldighet för medlemsstaterna att inneha minimilager av råolja och/eller petroleumprodukter för vilket Montenegro begär en övergångsperiod för det fullständiga genomförandet.

EU erinrar om de suveräna rättigheter som alla EU-medlemsstater har att utforska och exploatera sina naturresurser i enlighet med EU:s regelverk och noterar Montenegros uttalande om att landet har nått fullständig anpassning till direktiv 94/22/EG om villkoren för beviljande och utnyttjande av tillstånd för prospektering efter samt undersökning och utvinning av kolväten. När det gäller tillämpning av rådets förordning (EG) nr 2964/95 om införande av registrering inom gemenskapen av import och leveranser av råolja noterar EU att Montenegro inte importerar råolja och inte har någon oljeraffineringsverksamhet i landet.

EU noterar Montenegros begäran om en övergångsperiod för genomförandet av rådets direktiv 2009/119/EG om skyldighet för medlemsstaterna att inneha minimilager av råolja och/eller petroleumprodukter fram till den 1 januari 2023 för att säkerställa oljelager i en kvantitet som motsvarar 90 dagar genomsnittlig daglig nettoimport.

EU noterar den handlingsplan som Montenegro antog den 24 april 2015 om obligatoriska strategiska lager av olja och/eller petroleumprodukter med angivande av hur landet kommer att genomföra direktiv 2009/119/EG. I enlighet med denna handlingsplan har Montenegro för avsikt att anta en särskild lag om strategiska oljelager under 2015 och kommer att inrätta ett direktorat för strategiska oljelager 2015. Montenegro kommer att börja bygga lagren fysiskt under 2016 i syfte att fullgöra skyldigheten omfattande 90 dagar senast 2023. EU konstaterar att Montenegro föreslår att landet antar en blandad modell för att hålla sina oljelager.

Denna övergångsperiod sammanfaller med Montenegros lagringskyldigheter för olja enligt fördraget om energigemenskapen. På grundval av den handlingsplan som Montenegro har lagt fram finner EU att Montenegros begäran kan godtas. EU uppmanar Montenegro att se till att dess egen handlingsplan genomförs fullt ut i enlighet med Montenegros egen tidsplan.

Den inre marknaden för energi

EU noterar att det tredje paketet om den inre marknaden för el (direktiv 2009/72/EG, förordning (EG) nr 714/2009 och förordning (EG) nr 713/2009) delvis har införlivats i den montenegrinska lagstiftningen, även om Montenegro på det hela taget redan tillämpar det andra inre marknads paketet. Montenegro har för avsikt att anta en ny energilag senare i år. När denna lag har kompletterats med genomförandelagstiftning bör införlivandet av det tredje inre marknads paketet vara slutfört.

EU noterar Montenegros uttalande att landet redan har åtskilt överföringsverksamheten från verksamheter som hör samman med produktion, distribution och leverans i enlighet med modellen för åtskilt ägande. EU noterar Montenegros uttalande att ytterligare åtskillnad (bland annat certifiering), skyldigheter för systemansvarig för överföringssystemet och inmatningsordning och balans kommer att åstadkommas genom den nya energilagen och den lagstiftning som antas med stöd av den.

EU noterar att 2010 års energilag definierar organisationen och förvaltningen av elmarknaden, verksamhet i samband med produktion av el från förnybara energikällor och högeffektiv kraftvärme. I 2010 års energilag fastställs rättigheterna, skyldigheterna och ansvaret för systemansvariga för överföringssystemet samt de nationella bestämmelserna om drift av överföringssystemen. Den nationella nätkodexen antogs 2011 i överensstämmelse med riktlinjerna från det europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystem (Entso) för el. Reglerna för tilldelning av kapacitet antogs 2011. I 2010 års energilag fastställs också rättigheterna, skyldigheterna och ansvaret för systemansvariga för distributionssystemet. I juli 2011 inrättade Montenegro också den montenegrinska elmarknadsoperatören (COTEE). Den är åtskild från de systemansvariga för överföringssystemet (CGES) i enlighet med modellen för åtskilt ägande.

EU noterar att Montenegros elmarknad öppnades den 1 januari 2009 för alla berättigade kunder med undantag av marknaden för hushåll som öppnades den 1 januari 2015, och att det för närvarande finns två leverantörer i Montenegro. Berättigade kunder som är anslutna till distributionssystemet är fortfarande föremål för reglerade priser.

Montenegro tillämpar ett tillståndsförfarande för att anlägga ny produktionskapacitet och har redan utfärdat nio tillstånd.

När det gäller metoder för beräkning av tariffer noterar EU att Montenegro anser att landet redan tillämpar kommissionens förordning (EU) nr 838/2010 om fastställande av riktlinjer för kompensationsmekanismen mellan systemansvariga för överföringssystemen och för gemensamma regler för överföringsavgifter.

EU noterar att direktiv 2008/92/EG om ett gemenskapsförfarande för att främja öppenheten beträffande prissättningen på gas och el levererad till industriella slutanvändare genomförs i Montenegro av Montenegros statistikkontor (Monstat), men att förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi för närvarande inte tillämpas i Montenegro. Fullständig anpassning till denna förordning planeras i den kommande energilagen.

EU noterar att Montenegro inte är anslutet till någon internationell gasinfrastruktur. Den grundläggande rättsliga ramen för den inre energimarknaden för gas har dock införts genom den befintliga energilagen. EU noterar att Montenegros nuvarande gaslagstiftning är anpassad till det andra inre marknadspaketet och att Montenegro inte har antagit någon genomförandelagstiftning. Montenegro planerar att anpassa sig till det tredje inre marknadspaketet senast i slutet av 2015 genom landets kommande nya energilag.

EU erkänner att Montenegro redan har inrättat den nödvändiga ramen för marknadsstrukturen för gas. Företaget Montenegro Bonus har utsetts till systemansvarig för överföringssystem för gas. Den systemansvarige för distributionssystemet för gas och den offentliga gasleverantören har inte utsetts, men i 2010 års energilag fastställs rättigheterna, skyldigheterna och ansvaret för systemansvariga för överföringssystemet och distributionssystemet för gas.

När det gäller den administrativa kapaciteten att genomföra den inre energimarknaden noterar EU att de nuvarande bemanningsnivåerna både vid direktoratet för energi i ekonomiministeriet och tillsynsmyndigheten för energi (ERA) är tillräckliga för deras nuvarande ansvarsområden.

Vad beträffar främjande av regionalt samarbete mellan de nationella tillsynsorganen, står energilagen (Montenegros officiella tidning 28/10 och 6/13) delvis i överensstämmelse med direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och förordning (EG) nr 713/2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

EU understryker vikten av att undvika snedvridningar av den inre energimarknaden, vilket bl.a. innebär att se till att konkurrens, tillträde till marknaden och respekt för kundernas rättigheter garanteras. EU anser att Montenegro har uppnått en rimlig grad av anpassning till bestämmelserna för den inre energimarknaden i energifrågor, huvudsakligen på grund av att landet är medlem i energigemenskapen. Den nuvarande nivån på skyldigheter som tillämpas i Montenegro är emellertid den som anges i det andra inre marknads paketet snarare än den som anges i det tredje. För att man ska kunna tillämpa de ytterligare skyldigheterna enligt det tredje paketet kräver ett antal bestämmelser (i synnerhet åtskillnad av verksamheter och rättslig åtskillnad, styrning av de resulterande energiföretagen, tillsynsmyndighetens kapacitet och ytterligare respekt för kundernas rättigheter) noggrann uppmärksamhet.

Försörjningstrygghet

EU noterar att Montenegro redan har införlivat direktiv 2005/89/EG om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar och direktiv 2004/67/EG om åtgärder för att säkerställa en tryggad naturgasförsörjning. Montenegro har emellertid inte anpassat sin lagstiftning till förordning (EU) nr 994/2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen. EU noterar att Montenegro avser att införliva denna i en ny lag om bärbara system för gränsöverskridande handel med el och naturgas.

EU noterar också att den störning av energisystemet som förorsakades av aluminiumanläggningen KAP nu har åtgärdats. All el som tagits från sammankopplingen under perioden februari–maj 2013 har återbördats till fullo och den nya KAP-ledningen har ingått ett avtal om uppkoppling till överföringsnätet, med fastställande av förfarandet för fränkoppling i händelse av att KAP-elförsörjningen inte tillhandahålls. Andra delar av lösningen på denna fråga omfattas av kapitel 8, Konkurrenspolitik.

Förnybar energi

EU noterar att Montenegro delvis har införlivat direktiv 2009/28/EG om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor genom 2010 års energilag och att Montenegro planerar att fullborda anpassningen genom den kommande energilagen.

Montenegro har fastställt ett obligatoriskt nationellt mål på 33 % för andelen energi från förnybara energikällor i den totala slutliga energiförbrukningen 2020. I december 2014 antog regeringen den nationella handlingsplanen för förnybar energi fram till 2020 för att uppnå detta mål. Montenegro är redan på god väg att uppnå dessa mål: procentandelen av dess totala andel energi från förnybara källor var 28,5 % 2012 och 31,0 % 2013.

EU noterar att biodrivmedel och andra flytande biobränslen från förnybara energikällor fortfarande inte erkänns i nationell lagstiftning.

EU erinrar om att det är nödvändigt att Montenegro uppnår fullständig anpassning på detta viktiga område av EU:s energilagstiftning samt uppfyller sitt övergripande åtagande avseende minskning av koldioxidutsläpp. EU lovordar visserligen Montenegro för de framsteg landet gjort med att öka den totala slutkonsumtionen från förnybara energikällor, bl.a. uppnåendet av delmålen på vägen mot målen för 2020, men erinrar dock om behovet av att fortsätta på denna väg och även att uppnå ytterligare anpassning till andra delar av 2009 års direktiv om förnybar energi samt anpassa sig till EU-skyldigheterna avseende flytande biobränslen.

Energieffektivitet

EU noterar att Montenegros lagstiftning delvis är anpassad till det relevanta EU-regelverket om energieffektivitet genom 2014 års lag om energieffektivitet. EU noterar Montenegros förklaring att fullständig anpassning kommer att fullbordas genom antagandet av den nya energilagen senare i år, även avseende vissa bestämmelser i direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet i anslutning till den slutliga energikonsumtionen.

Montenegro har varken anpassat sin lagstiftning till förordning (EG) nr 1222/2009 om märkning av däck vad gäller drivmedelseffektivitet och andra väsentliga parametrar eller till förordning (EG) nr 106/2008 om ett gemenskapsprogram för energieffektivitetsmärkning av kontorsutrustning

EU noterar att Montenegro genomför sin energieffektivitetspolitik genom treåriga nationella handlingsplaner för energieffektivitet, och att den senaste handlingsplanen antogs i november 2013.

EU erinrar om vikten av fullständig anpassning på området energieffektivitet. Av detta skäl uppmanar EU enträget Montenegro att inte bara uppnå fullständig anpassning till det relevanta EU-regelverket utan även inrätta ramar för att minska energiintensiteten i Montenegros ekonomi.

Internationella överenskommelser

EU noterar att Montenegro kommer att bli fullvärdig medlem av energistadgan senast vid utgången av 2015, eftersom landet redan har antagit lagen om energistadgefördraget (i juli 2015) och i september 2015 underrättade depositarielandet (Portugal) om antagandet av lagen.

Kärnenergi

Vad beträffar anpassning till EU:s regelverk om kärnsäkerhet och strålskydd noterar EU att Montenegro är ett land som inte har någon kärnkraftsindustri eller forskningsreaktor eller annan anläggning för produktion av radioaktiva ämnen. Enligt 2009 års lag om skydd mot joniserande strålning och strålskydd får Montenegro inte bygga något kärnkraftverk. Montenegro har därför inte något intresse av att anskaffa malm och kärnbränsle. Följaktligen noterar EU att Montenegro inte avser att delta i Euratoms försörjningsbyrås verksamhet.

EU noterar att Montenegro blev fullvärdig medlem av konventionen om kärnsäkerhet i juli 2015. Montenegro har också antagit 16 konventioner och avtal på området skydd mot strålning, strålsäkerhet och strålskydd. EU noterar också att Montenegro har inrättat de rättsliga ramarna för systemet med skyddsåtgärder för kärnämnen för att uppfylla bestämmelserna i fördraget om förhindrande av spridning av kärnvapen och de åtföljande säkerhetsåtgärderna (inspektion, förseelser, bestämmelser om påföljder och brott i lagstiftningen samt redovisning). Därtill kommer bestämmelserna om kärnämneskontroll i Euratomfördraget och dess sekundärlagstiftning att vara direkt tillämpliga.

EU noterar att Montenegro har uppnått en partiell nivå av anpassning på området kärnsäkerhet och strålskydd och strålsäkerhet samt skydd mot joniserande strålning genom sin lag från 2009 om skydd mot joniserande strålning och strålskydd och de 17 förordningar genom vilka dess bestämmelser genomförs. EU noterar att Montenegro avser att anta en ny lag om kärnsäkerhet och strålskydd och strålsäkerhet samt skydd mot strålning senast under det fjärde kvartalet 2018, vilket torde innebära ett partiellt införlivande av direktiven 2013/59/Euratom, 2014/87/Euratom, 2009/71/Euratom och 2011/70/Euratom.

EU noterar också att Montenegro har genomfört ett nytt program för systematisk radioaktivitetstestning i nödsituationer och vid misstänkta nödsituationer. Det finns för närvarande endast en online-mätstation för miljödosen av gammastrålning i luften. Ytterligare fyra mätstationer för online-övervakning av miljödoser av gammastrålning i luften kommer att köpas med EU-stöd.

EU noterar att Montenegro har en anläggning för lagring av radioaktivt avfall. Denna avfallsanläggning är avsedd att hantera slutna strålkällor och radioaktivt avfall under en period på 50–100 år.

EU framhäver än en gång hur viktig denna del av regelverket är för att garantera säker användning av radioaktiva ämnen, trots att det inte finns någon kärnkraft i Montenegro. Därför erinrar EU om betydelsen av fullständig anpassning till denna del av regelverket.

* * *

Med tanke på det nuvarande läget i Montenegros förberedelser, och på det villkoret att Montenegro måste fortsätta att göra framsteg med anpassningen till och genomförandet av de delar av EU-regelverket som omfattas av kapitlet om energi, noterar EU att detta kapitel kan avslutas preliminärt först när EU anser att följande riktmärken är uppnådda:

- Montenegro fullbordar sin rättsliga anpassning till regelverket vad beträffar obligatoriska oljelager, inrättar den administrativa strukturen för att förvalta oljelager och har börjat upprätta faktiska lager, i överensstämmelse med Montenegros egen handlingsplan.
- Montenegro anpassar sig till regelverket avseende den inre energimarknaden, vilket inbegriper rättslig åtskillnad för alla energiföretag i överensstämmelse med en av modellerna i regelverket.
- Montenegro anpassar sig till regelverket avseende energieffektivitet.

Övervakningen av framstegen när det gäller anpassning till och genomförande av regelverket kommer att fortsätta under hela förhandlingsprocessen. EU betonar att det kommer att ägna särskild uppmärksamhet åt att övervaka alla särskilda frågor som nämnts ovan i syfte att säkerställa Montenegros fullständiga anpassning till regelverket i detta kapitel samt den administrativa kapaciteten för faktiskt genomförande och tillämpning. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt kopplingarna mellan detta kapitel och andra förhandlingskapitel. En slutlig bedömning av hur Montenegros lagstiftning överensstämmer med regelverket samt av landets genomförandeförmåga kan göras först i ett senare skede av förhandlingarna. Utöver all den information som EU kan begära inför förhandlingarna om detta kapitel och som ska lämnas till anslutningskonferensen uppmanar EU Montenegro att regelbundet förse stabiliserings- och associeringsrådet med detaljerad skriftlig information om framstegen vid genomförandet av unionens regelverk.

Mot bakgrund av ovanstående överväganden kommer konferensen att behöva återkomma till detta kapitel vid lämplig tidpunkt.

EU erinrar också om att regelverket kan komma att kompletteras mellan den 11 april 2013 och förhandlingarnas avslutande.